

20120812 De Opgang Amsterdam

Er zijn altijd weer oplichters in de kerk, die beweren dat je van geloof succesvol wordt in zaken, meer geld verdient en door alle mensen wordt geliefd.

Onzin! Veel geld komt van veel werken en succes al helemaal. Liefde van je medemensen komt niet omdat je gelooft, maar omdat je hebt geleerd om je geloofsvertrouwen om te zetten in betrouwbaarheid en solidariteit.

Handelingen 10

Lezen: Handelingen 16:16-40

¹⁶ Een andere keer, toen we [nl. Paulus en Silas] weer op weg waren naar de gebedsplaats, kwamen we een jonge slavin tegen die bezeten was door een geest en zo de toekomst kon voorspellen. Met haar waarzeggerij verdiende ze veel geld voor haar eigenaars. ¹⁷ Terwijl ze achter Paulus en ons aan liep, schreeuwde ze aan één stuk door: 'Deze mensen zijn dienaren van de allerhoogste God en verkondigen u hoe u gered kunt worden!' ¹⁸ Dat ging verscheidene dagen zo door. Toen Paulus er genoeg van kreeg, sprak hij de geest als volgt toe: 'Ik beveel je in de naam van Jezus Christus: verlaat haar!' En op datzelfde moment ging de geest uit haar weg.

¹⁹ Toen haar eigenaars merkten dat ze hun bron van inkomsten kwijt waren, grepen ze Paulus en Silas vast en sleurden hen naar het marktplein, ²⁰ waar ze hen voorleidden aan de stadsbestuurders. Ze zeiden: 'Deze mensen brengen onze stad in rep en roer. Het zijn Joden, ²¹ die een levenswijze verkondigen waarmee wij, als Romeinen, niet mogen instemmen en die we niet in praktijk mogen brengen.' ²² Ook de verzamelde menigte keerde zich tegen Paulus en Silas, waarna de stadsbestuurders hun de kleren van het lijf lieten scheuren en bevel gaven hen met stokslagen te straffen. ²³ Nadat ze een groot aantal slagen hadden gekregen, werden ze opgesloten in de gevangenis, waar de gevangenebewaarder opdracht kreeg hen streng te bewaken. ²⁴ Overeenkomstig dit bevel bracht hij hen naar de binnenste kerker en sloot hun voeten in het blok.

²⁵ Om middernacht waren Paulus en Silas aan het bidden en zongen ze lofliederen voor God. De andere gevangenen luisterden aandachtig naar hen. ²⁶ Plotse-ling deed zich een hevige aardschok voor, zodat de gevangenis op haar grondvesten trilde; alle deuren sprongen open en bij iedereen schoten de boeien los. ²⁷ De gevangenebewaarder schrok wakker, en toen hij zag dat de deuren van de gevangenis openstonden, trok hij zijn zwaard om zelfmoord te plegen, want hij dacht dat de gevangenen ontsnapt waren. ²⁸ Maar Paulus riep hem luidkeels toe: 'Doe uzelf niets aan, we zijn immers nog allemaal hier!' ²⁹ De bewaarder vroeg om een fakkel, rende naar binnen en viel bevend voor Paulus en Silas op de grond. ³⁰ Hij bracht hen naar buiten en vroeg: 'Zegt u mij, heren, wat moet ik doen om gered te worden?' ³¹ Ze antwoordden: 'Geloof in de Heer Jezus en u zult gered worden, u en uw huisgenoten.' ³² En ze verkondigden het woord van de Heer aan hem en aan iedereen die bij hem woonde. ³³ Hoewel het mid-

den in de nacht was, nam hij hen mee en maakte hun wonden schoon. Meteen daarna werden hij en zijn huisgenoten gedoopt. ³⁴ Hij bracht hen naar zijn woning boven de gevangenis en zette hun daar een maaltijd voor. Hij en al zijn huisgenoten waren buitengewoon verheugd dat hij nu in God geloofde.

³⁵ Bij het aanbreken van de dag zonden de stadsbestuurders enkele gerechtsdienaars naar de gevangenis met de opdracht om Paulus en Silas vrij te laten. ³⁶

De gevangenbewaarder stelde Paulus daarvan op de hoogte: 'Het stadsbestuur heeft mensen gestuurd om u vrij te laten. U mag dus vertrekken. Ga in vrede!'

³⁷ Maar Paulus zei tegen de gerechtsdienaars: 'Ze hebben ons zonder vorm van proces in het openbaar stokslagen laten geven, hoewel we Romeins staatsburger zijn. Daarna hebben ze ons in de gevangenis opgesloten, en nu willen ze ons heimelijk laten gaan? Geen sprake van! Laat ze zelf maar komen om ons vrij te laten!' ³⁸ De gerechtsdienaars brachten deze woorden over aan de stadsbestuurders, wie de schrik om het hart sloeg toen ze hoorden dat Paulus en Silas Romeinse burgers waren. ³⁹ Dus gingen ze zelf naar de gevangenis, spraken op vriendelijke toon tegen hen en lieten hen vrij met het verzoek uit de stad te vertrekken. ⁴⁰ Paulus en Silas verlieten de gevangenis en gingen naar het huis van Lydia, waar ze de gelovigen aantroffen. Na hen bemoedigend te hebben toegesproken, vertrokken ze.

Tot zover de lezing uit het Nieuwe Testament.

Uitleg en verkondiging.

Gemeente,

Lijkt het u wat om vanmorgen samen op vakantie te gaan naar Macedonië? Men zegt dat het er heerlijk toeven is.

Als we vanmiddag vroeg het vliegtuig nemen naar Thessaloniki in het Noorden van Griekenland en vandaar de trein naar Kavala aan de Egeïsche zee kunnen we vanavond de zon nog zien ondergaan achter de ruïnes van Filippi!

Zeker, de Ruïnes. Want er is maar heel weinig over van dat stadje, waar we vanmorgen over hebben gelezen en waar zoveel is gebeurd. Het werd gesticht zo'n 2500 jaar geleden door de vader van Alexander de Grote, Philippos II. Als u uw ogen dichtdoet, ziet u Alexander, die geniale militaire koning als jochie op het strand van de Egeïsche zee.

In 42 voor Christus werden hier de moordenaars van Julius Caesar, Cassius en Brutus verslagen door het leger van Antonius en Octavianus. Na de eeuwwisseling volgt een periode van grote bloei. Nog weer 600 jaar later maakte een van de vele aardbevingen in die streek een eind aan wat lange tijd een welvarende stad was geweest, beroemd om zijn verfindustrie en het goud dat er in de bodem werd gevonden. Pas in de vorige werd het opgegraven en bekend als een van de mooiste archeologische plaatsen in Griekenland en Macedonië.

Op een zekere dag rond het jaar vijftig na Christus en dus zo'n 20 jaar na diens dood, wandelen de tentenmaker Paulus en zijn reisgenoot Silas de stad binnen. Zij komen 15 kilometer

gelopen van Neapolis (Neapolis) en zijn nog maar net per schip voor het eerst in Europa aangekomen. Hun doel is heel eenvoudig: zij willen de daar wonende joden en eventueel de vele Romeinen die er woonden het verhaal van Jezus van Nazareth vertellen en hen er toe te brengen vertrouwen te stellen in die verhalen.

Twee mannen in een stadje van ongeveer 10.000 inwoners.

Om ergens te beginnen zoeken zij uit of er een synagoge is in de stad. Die is er blijkbaar niet, maar er is wel een soort badplaats aan de rivier De Strymon, waar de joden bij elkaar kwamen voor hun rituele wassingen. Dat gebeurde, zo wordt ons verteld, rond een rijke dame, Lydia, eigenaar van zo'n purperversfabriek waardoor Filippi beroemd was geworden. Lydia was geen Jodin maar een Romeinse. Blijkbaar waren er heel veel mensen met het Romeinse burgerrecht in Filippi. Lukas vertelt over Lydia dat ze zich bij de joodse gemeenschap had aangesloten, omdat zij daar de God van Israël had leren kennen en vertrouwen. Het Pantheon van al die Romeinse goden en godinnen was haar vreemd geworden. En toen Paulus haar het verhaal van Jezus van Nazareth vertelde herkende zij dat onmiddellijk en ze had zich laten dopen met haar hele huisgezin.

Een gemeente was geboren.

Zo kwam het evangelie als op kousenvoeten Europa binnen: geen grootse manifestatie, geen engelenkoren of goddelijke stemmen, geen ophef en geen acties: gewoon twee mannen die het evangeliieverhaal vertellen en die worden vertrouwd door hun eerste contactpersonen. Wat een verhaal! Als het zich bij ons vastzet maakt het ons tot oplettende en nieuwsgierige mensen. Je weet maar nooit in welk land, in welke stad, in welke wijk, in welk huis het begint. Bij ons? Als er twee vreemdelingen de stad, onze straat binnenkomen, begint er misschien bij ons ook iets nieuws?

Op kousenvoeten... Wij zijn zo gewend aan reclamecampagnes, aan TV oproepen en eindeloos herhaalde radio aankondigingen dat we vaak vergeten dat de grote gebeurtenissen in de geschiedenis bijna altijd uit hele kleine zaadjes opgroeien.

We laten het ons nog maar eens gezeggen hoe alleedaags God te werk gaat; leest u de Bijbelse geschiedenis er nog maar eens op na. God heeft werkmethoden die ons iedere keer weer verrassen en vaak ook een beetje teleurstellen: wij zijn van de campagnes, van de miljoenen toeschouwers; Hij is van mosterdzaadjes, van graankorrels die sterven voor ze vrucht kunnen dragen, hij is van kleine landjes zoals Palestina, en van armen van geest

Dat is ook het verhaal van vanmorgen. Hier gaat het in ieder geval om zo'n nietig begin. Een groepje mensen (vooral vrouwen), een genezing van een uitgebuite vrouw, een verhaal, geloofsvertrouwen en dan verandert de hele geschiedenis. Niet alleen die van de betrokkenen, maar ook van duizend andere plaatsen waar mensen warm werden van binnen toen ze het hoorden.

We luisteren verder naar Lukas: Het ontstaan van die nieuwe ecclesia aan de rivier en de bevrijding van dat ongelukkige begaafde meisje pakken verkeerd uit voor P en S.

Ze worden opgepakt, worden in elkaar geslagen en in de gevangenis gesmeten: het strengste

regime! Achterin en persoonlijk met de voeten in de boeien geslagen. En waarom? Omdat ze nl de grootste zonde begaan hebben die de mensen kennen: een aanslag op hun portemonnee. En nog erger: die bevrijding van dat slavenmeisje is kritiek op de manier waarop de inwoners van Filippi leven. Wat denken die vreemdelingen wel! Dit is ons land en wij laten ons niet gezegen door die Aziaten!

Daar weten wij van mee te praten in een tijd waarin ook bij ons alles in geld wordt gemeten en uitgedrukt. U moet voor de aardigheid eens een week lang berichten uitknippen hoe het geld onze samenleving beheerst: de Olympische Spelen zijn een miljardenindustrie geworden, studenten kopen kamers voor 175.000 Euro en zitten hun halve leven vast aan een hypotheek, tienduizenden mensen geven meer geld uit dan ze verdienen en raken in een wurgende schuldenspiraal, schandelijke bonussen en topsalarissen verzieken de verhouding tussen mensen en wie geacht worden leiding te geven, de kosten van medicijnen voor twee nog ongeneselijke ziekten maakt een discussie los, die voortdurend over geld gaat. En U en ik betrappen onszelf erop dat wij meer zorgen hebben over ons inkomen en ons pensioen dan over oorlog en onrecht.

Die twee mannen uit ons verhaal merken het aan den lijve:

Wie aan die kringloop van geweld en uitbuiting – want dat is het – wil ontsnappen, merkt al snel: bevrijding is kostbaar. Vrijheid van de dominante cultuur gaat niet zonder offers. Dat geldt in de gewone geschiedenis: kijk maar op uw TV wat er gebeurt in de landen rond de Middellandse zee.

Of kijk maar in uw oude geschiedenisboekjes: alle nieuwe bevrijdende ontdekkingen in de politiek, in de wetenschap, in de kunst gingen van Au!

We wisten het ook al wel. In de bijbel wordt ons dat voortdurend voorgehouden: Het is maar dat we het weten: de Mammon – de geldgod is een machtige afgod en bevrijding is een kostbare zaak. Het kost vaak mensenlevens. Het kost ook vaak geld. Medicijnen zijn duur en niet alleen in de gezondheidszorg!

Daarom zullen wij ook altijd onze land- en generatiegenoten voorhouden: wat de moeite waard is, kost veel. Vrijheid kost veel. Vrede is duur, welvaart is duur, gezondheid is duur, zekerheid is duur, solidariteit is duur. En we zeggen het niet alleen, we zingen het ook! Omdat we weten dat God heeft betaald en dat zijn zoon, onze Heer heeft betaald.

Als P en S in cel zitten, zingen ze het avondgebed. Zoals wij vanmorgen de ochtendpsalm hebben gezongen. De andere gevangenen luisteren intens:

Lukas schrijft dat niet zomaar op.

Hij heeft het niet over twee mannen die een liedje zingen in de gevangenis, nee, het gaat om mensen die laten merken dat zij lak hebben aan de wereld van geweld en geld en die een heel ander 'oefenterrein' hebben gekozen. Lukas wijst ons op de geheimzinnige invloed van mensen die geleerd hebben, die zich hebben geoefend, in een van de oudste wijsheden van het menselijk bestaan en een van de diepste inzichten uit het OT en NT: een hopeloze situatie kan worden omgebouwd tot iets hoopvols, neergang kan worden omgeleefd tot opgang. Dat is niet zo gemakkelijk onder woorden te brengen

Het is een geheimzinnige gedachte, die in het Bijbelse denken overal opduikt; het hopeloze wordt omgeleefd tot iets hoopvols: duisternis geeft een kans aan het licht, met Gods hulp kunnen mensen

nederlagen omleven tot overwinningen. We kennen er allemaal voorbeelden van: zieken die zo waardig en vooral creatief met hun ziekte omgaan dat je zelf een impuls krijgt om meer bewust te leven.

In oorlogstijd: mensen die hun dood opdragen aan de vrijheid waarvoor ze vochten; mensen die op mysterieuze wijze rouw weten te vertalen in dankbaarheid; zingen in de gevangenis zou je dat kunnen noemen. Als je er naar zoekt vind je het overal: iemand gaat door de hel en zegt later: ik had het nooit willen missen...

De mensen die met Nelson Mandela gevangen zaten, zeggen: dat waren de mooiste jaren van mijn leven. De arts die Dietrich Bonhoeffer zag wegbrengen naar de galg en die in zijn herinneringen opschreef: ik ben een ander mens geworden door de manier waarop die man zijn dood tegemoet ging.

Er kan blijkbaar gezongen worden in de gevangenis..

In het verhaal van Lukas slaat de werkelijkheid een andere weg in na dat gezang. Als er weer eens een aardbeving is – vrij gebruikelijk in dat gebied- en de boeien van de gevangenen lospringen, ontstaat er geen gevangenisoproer, zoals wij die wel kennen in onze tijd, blijven ze wachten op hun bewaker, omdat ze weten dat als zij vluchten het hem zijn leven kost.

Ze hebben horen zingen in de nacht...

Vaak vragen wij onszelf, wij moderne mensen, hoe wij dichterbij God kunnen komen; hoe wij die afstand tussen Hem en ons, die alsmaar groter dreigt te worden, weer kleiner kunnen maken.

We weten wel dat het aan God niet ligt. Die is op duizend manieren om ons heen aanwezig en er zijn genoeg tekens van zijn werken om ons heen te zien: vaak in het Woord, vaak in de kunst, soms in geïnspireerde mensen, vaak in liefde en zorg die wij ervaren; maar het is vaak net of wij

Daar toeschouwers bij blijven: wij vinden het mooi, maar we ervaren niet veel.

Dit en dergelijke verhalen laten ons zien dat geloof en geloofsvertrouwen – dat is overigens hetzelfde – het moeten hebben van geduldige oefeningen aan onze kant. Oefeningen in kijken, zeiden wij al, zodat we de vreemdeling niet missen die onze geschiedenis komt maken; oefeningen ook in zingen in de nacht, dat is: negatieve dingen tot hoopvolle inzichten maken.

En wij kunnen dat wellicht wat gemakkelijker dan andere mensen omdat achter zulke oefeningen die van Jezus zelf ligt, die van zijn dood een opstanding maakte, van zijn kruis een troon en van zijn heengaan uit deze wereld een open speelplaats voor Gods Geest.

Het Christenleven is oefenen in menselijkheid. Dat is wat God wil: dat wij mensen worden, zoals mensen bedoeld zijn: zorgzaam, open, solidair.

Zingen in de nacht mag veel moeilijker zijn dan je denkt. Het is niemand verboden om er in te oefenen.

Zalig zijn zij, die leren lofliederen zingen in de nacht.

Amen